

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

PIK LL Ч. 89. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 8. травня 1943

No. 89. Jersey City, N. J., Saturday, May 8, 1943.

VOL. LL

ЦЕННИ в Злучених Державах Америки.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America
FIVE CENTS elsewhere.

Інвазія Європи Наступить Цілком Певно ще Цього Року

Елмер Дейвіс, голова Бюро Воєнних Інформацій, заявив під час пресової конференції, що на підставі розмов з американськими стратегами він прийшов до переконання, що Аліанти зачнуть європейську офензиву ще цього року. Під тим розуміється інвазію континентальної Європи. Дейвіс казав далі, що це може статись навіть і тоді, коли ще

будуть продовжатись бої в Північній Африці. Бо так може бути, що війська „Осі“ можуть мати приказ держатись в Бізерті якнайдовше. А хоч ця пристань є уже під артилерійським вогнем Аліантів, то там ще є згромаджені такі значні ворожі сили, що є всілі держатись і оборонятись довгий час, не зважаючи на те, що їхня судьба запечатана.

ОСТОРОГА ПЕРЕД „ФАЛЬШИВИМ ОПТИМІЗМОМ“

Краєвий командант Американського Легіону, Ровн Верінг, каже, що многи мають то помилкове переконання, що війна вже виграна. А „це фальшиве переконання відбивається на намаганнях зменшити продукцію“. Ось таке переконання є далеко від правди, каже Верінг. При тому він ще гостро напав і на Джана Л. Луїса за зарядження майнерського страйку.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЕПИСКОП-НОМНАТ

Є ним, як уже була згадка, о. Ніль Саварин, ЧСВВ, ігумен мондерського монастиря ОО. Василян у Канаді. Буде єпископом-помічником для Преосв. Кира Василя, греко-кат. єпископа для українців у Канаді. Єпископ-помічник походить з старого краю. Родився в Старому Самборі, в Західній Україні, 19. травня 1905. До Чина св. Василя Великого вступив в 1922 році, а тайну священства одержав в 1931 році з рук єп. Кир Йосафата Коциловського. В 1932 році виїхав на місійну службу до Канади. Тут займав різні уряди в Чині ОО. Василян. Від 1938 року був ігуменом монастиря в Мондері.

НЕДОВІРОК НІБИ В ДОПОМОГУ ПРАВОСЛАВІЮ.

Литовський Булетен (ч. 1.) подає, що пропагатор нацистської поганської науки, Алфред Розенберг, „подарував“ православній церкві в Латвії 1,026 біблій, евангелій та всіляких інших релігійних книжок. Це ті, що їх советська влада позабирала з церков і монастирських бібліотек в Новгороді й околиці, а які були виставлені в катедральному соборі в Новгороді, який советська влада перемінила на „безбожницький музей“ Занявши Новгород нацисти те все загарили, а тепер це „роздаровують“, а при тому кажуть, що хочуть „дати православній церкві повну свободу“.

ДАЄ ПРИЗНАННЯ МАРГОЛІНОВИ

М. Вейнбавм, редактор часопису „Новое Русское Слово“, пише в числі з 1. травня про „Вашингтонську діяльність А. Д. Марголіна“. Це мова про того, що свого часу був послом Української Народньої Республіки до Лондону, а від довгих літ живе в Злучених Державах, головно в Вашингтоні. Вейнбавм пише, що Марголін часто подає такі доклади про політичні справи американському урядові, про які можна ствердити, що наступні події доказали, що його політичні обсервації слушні. І так, ще в 1933 році подав Марголін записку до східно-європейського відділу департаменту стейту, в якому звертав увагу на спільні інтереси Німеччини, Італії й Японії, які доведуть їх до союзу, до якого будуть втягнені Австрія, Мадяричина, Болгарія, Альбанія. А це було в часі, пише Вейнбавм, коли ніхто про це не говорив, ні не писав, бо Мусоліні був миролюбно настроєний, а Гітлер ще ослабий. Марголін ще теж звертав увагу в другім меморіалі на німецький наступ на схід. При тому він піддавав, що щоби цей похід спинити, треба, щоби була зліквідована ненависть між росіянами, українцями і поляками, та щоби дійшло між ними до порозуміння. В 1938 році Марголін ще раз підкреслив, що Гітлер піде на Росію, та що всі проти-німецькі сили будуть ослабі, якщо по їхній стороні не стануть Злучені Держави.

„ВОЯКИ! ХАЙ ЖИВЕ ВІЛЬНА І НЕЗАЛЕЖНА ПОЛЬЩА З ВІЛЬНОМ І ЛЬВОВОМ!“

Ось так кінчиться Денний Приказ ч. 33 генерала Володислава Андерса до польських військ, що вийшли з Советів і знаходяться тепер в Ірані. Цей приказ має бути „відповіддю“ на советсько-польський спір за границі.

Сталінів Лист Піддержує Надію на Польську Згоду

ЛОНДОН. — Лист Сталіна до Ралфа Паркера, московського кореспондента „Нью Йорк Таймсу“, про польсько-советські відносини викликав тут і серед британських політиків і серед польських надії на можливість наладнання кращих відносин між польським урядом на вигнання й советським урядом.

Одначе, рівночасно сюди приходять вісти, що советської уряд є дуже невдоволений з трьох польських міністрів: генерала Маріяна Кукеля, міністра оборони, що запросив Червоний Хрест на розсліди трупів польських офі-

цирів під Смоленськом; графа Едварда Рачинського, міністра заграничних справ, що пустив справу в рух, не спитавши британського уряду; і Станіслава Кота, міністра інформації, що розголосив справу світові.

На потвердження цього наставлення советського уряду доносять з Москви, що один з заступників комісаря заграничних справ виступив у розмові з газетами проти Кота за закидом шпіонажу проти советського союзу, ба навіть сказав, що винник до цього признався.

ВРАТУВАЛИ КАТЕДРУ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

Свого часу ми подали новинку про зліквідовання катедри польської мови в стейтовім університеті в Медисон, Вискансин. Тепер оголошують, що цю катедру вратували два американські репрезентанти в легіслатурі стейту Вискансин, що є з польського роду. Є ними: есемблменка Марія Кришаківа і стейтовий сенатор Антін Гавроньскі. Вони виголосили в легіслатурі відповідні промови та поробили інші заходи, так, що легіслатура ухвалила фонди на дальше задержання цієї катедри, хоч передше відмовлено тих фондів і справу вже вважали за пропавшу.

АПЕЛЮЮТЬ ДО АМЕРИКАНЦІВ ЧЕРЕЗ ПЛАТНІ ОГЛОШЕННЯ

На польським святі Третого Мая, що відбулося минулої неділі в Ірвінг Гай Скул в Нью Йорку, реферував між іншим ред. І. Моравскі про потребу інформовання американського загалу про польські політичні проблеми через поміщення в американських часописах великих платних оголошень. Тим способом дослугуються дуже часто американські жидівські організації, а також різні бизнесові корпорації, як теж і робітничі юнії. Показується, що це є добрий спосіб пропаганди, бо представляє скомпліковані проблеми коротко і ясно, рахуючи на те, що на того роду вияснення зверне увагу велике число людей, що їх зацікавить того роду пропаганда, а теж і багато татких, що читають найбільше оголошення, а на інше звертають меншу увагу.

ЗАКУПИЛИ БОНДІВ НА \$16,000

Парохіяни укр. прав. церкви Преч. Діви Марії в Честер, Па., що закупили передше воєнних бондів на суму \$56,000, купили тепер знову тих бондів на \$16,000 з нагоди „Свяченого“ і спеціальної відправи за тих 69 хлопців з парохії, що служать в американській армії.

ХОТІЛИБ МАТИ УКРАЇНСЬКІ ШТУРМОВІ ВІДДІЛИ

ОНА подає з Стокгольму, що німецька окупаційна влада в Галичині оголосила, що буде творити українські штурмові відділи на зразок тих, що існують по інших краях, що полади під нацистів. Ось такі відділи пробувала німецька влада формувати між українцями вже кількома наворотами, але це їй не вдавалось. Губернатор Франк видав відозву до українського народу, в якій каже, що український народ повинен вступати до тих „галицьких відділів“, бо так їх німці називають. Він думає, що ось тим „заспокоєно бажання українців, що хотілиб брати активну участь в боротьбі з большевиками“.

ЛЕДВИ, ЧИ АМЕРИКА ЩОСЬ ТОМУ ЗАРАДИТЬ!

Обговорюючи справу советських домагань прилучення до Росії балтійських країв та Західної України і Білорусі, Болклі Грiffin в Гартфорд Таймс з 16. квітня пише, що американський уряд є проти того, але як його Совети не послухають: „...то що ми на то порадимо? Високі дипломатичні кола глядять на це песимістично, кажучи, що не можна тому в нічім зарадити, ні навіть не мають надії на те, щоби можна було зарадити тому пізніше“.

EVERYBODY SAVING IN EVERY PAYDAY WAR BONDS

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Привіт і Поклін Матері

Жива чи покійна — стоїть перед нами в День Матері наша рідна мати. Навіть як її образу не памятаємо, бо з раннього дитинства остали без матері, то проте вона є з нами — в нашій уяві. А як у День Матері усі так думають, відчувають і так поводяться, то чи цей День не є справжнім всенароднім святом? І то таким природним і таким ширим, що кращого подумати годі, коли міряємо це міркою звичайних людських почувань.

Та треба зазначити, що ми розуміємо теж і те, що День Матері не є тільки родинним святом. Він є національним святом, бож матір продовжує не тільки фізичне існування родини, але й цілого народу. Вона теж заважає на духовних цінностях народу, бож виплекує йому щораз нові душі, яким передає старі ідеали і вищіє в них нові.

Український нарід звик глядіти на українську матір як на Матір-Страдальницю. І такою вона здебільша була. Такою є вона на українських землях і нині. Є вона такою як і та українська земля, як ті діти, що сотками літ гинуть, без кінця гинуть, бо різні грабіжники напосілись на українське добро. Тому не одна українська мати подобала і подобає на ту святу Матір, що стояла о-подалик хреста, на якому розпляли її возлюбленого Сина. Теж і для української матері не зали-

шається ніщо інше, а тільки та потіха, що дає їй воскресення Розп'ятого...

Ось таких скорбних українських матерей є нині багато. І не тільки українських, але й інших, що живуть під владами різних злочинців. Усіх тих матерей треба обняти в День Матері своїми думками, бо тоді відчуємо сильніше і ту трагедію, в якій опинився світ. Бо матір відчуває ту трагедію найсильніше й найбільше. І коли кому та війна гірко допікає, то певно найгірше матері. І коли хто боліє за тими, що гинуть, то цілком певно найбільше боліє серце матері. І боліє цілком безінтересовно. Тільки з чистої любові, з чистого бажання щастя комусь другому, а не собі.

Усі ми відчуваємо, що воно так є. Тому раді, що хоч в День Матері можемо заманіфестувати наші почування супроти матері. І повеселіти, як згадаємо хочби про те, як ми раділи, як нас мама малими гладила, чи як ми цілували її руку. Може ту суху, чорну, спрацьовану, але таку дорогу і милу...

Не Тільки Рівних Прав, але й Рівності Для Всіх

Часописи подали оноді вістку про річний звіт Краєвої Міської Ліги, організації суспільної опіки серед американських муринів, про трактування американських муринів американським громадянством. Того самого дня газети подали вістку про появу книжки Керія Вільямса під наголовком

„Браття під шкірою”, котра займається так званими „колірними” групами в Америці, розуміючи тут уже не тільки самих муринів, але й китайців, мексиканців, филиппинців, японців, гіндусів й гавайців. Вільямс старається переконати своєю книжкою, що упередження до таких груп являється немовби осередками суспільної зарази, з котрих нетерпимість людини до людини розходиться щораз ширшими кругами по всьому громадянстві.

Це є дуже навмісна пригадка для всіх тих короткозорих людей, які осуджують упередження інших людей до своєї групи, а які рівночасно похваляють упередження своєї власної групи до інших груп. Учені назбирали вже цілі гори фактів на доказ, що всяке упередження, насаджене денебудь проти будького, може перекинутися на зовсім інші групи, й бити накінець якраз по тій групі, котра таке упередження

розвивала, направляючи його на інших.

Зарадою на упередження до якоїсь меншини може бути не усунування такого одного упередження, а лікування всякого упередження одної людини, чи одної групи, до інших.

НАЦІСТІВСЬКІ ЗЛОЧИНИ НЕ ВИПРАВДУЮТЬ СОВЕТСЬКИХ...

Те, що окупантська нацистська влада грабить Литву і гнобить нарід не є ніяким виправданням на ті злочини, яких допустились Совети над литовцями, коли силою загарбали Литву та інші балтійські держави, всупереч міжнародним договорам і зобов'язанням. Ось тому литовці не бажать собі по тій війні міняти одного окупанта за другого. Таке заявила Литовсько-Американська Рада у своїй телеграмі до президента Рузвелта.

Відчит А. Рудницького про Українську Музику

У середу, 5. травня, відбувся в Польському Науковім Інституті в Нью Йорку відчит проф. Антона Рудницького про „ролю музики в українській культурі”. Прелегента представив в імені Інституту проф. Оскар Галецькі, відомий польський історик, налякуючи на близькі зв'язки між польською й українською історичною долею й культурою. Згадав українських учених, що працювали в варшавському університеті, як професорів Балея, Кордубу й Смал-Стоцького. Подав теж до відома, що Польський Науковий Інститут у Нью Йорку іменував проф. Антона Рудницького як музикольога своїм членом.

Проф. Антін Рудницький у своїм відчиті зясував передусім ті признаки української музики, які цікують її в відрізненню від музики інших народів. Він підкреснував головню тісний зв'язок української музики з народною музикою, і з усею українською народною культурою. Хоча це могло інколи обмежати свободу творчости модерних музиків, але зате давало українській музиці джерело вічного відсвіжування. Він перейшов історію української музики від самих початків, що сягають далеко в передісторичні часи, переходячи по черзі вплив на неї з боку візантійського християнства, західної Європи, татарського лихоліття, польського й московського панування. Він вказував на заходи царської Росії зачислити Бортнянського, Веделя й Березовського до російської музики та на пізніші заходи обмежити українську музику до „голака, шараварів і чарки”, та на останні заходи советського уряду штучно обмежити українську музику до „народної”, самостійного творця недовольної творчости. Наконіць поклав натиск на ті самочинні заходи українського народу під Польщею, котрими народ без ніякої допомоги з боку уряду старався покласти ширші основи під розвій модерної української музики.

УКРАЇНЕЦЬ, ВІДЗНАЧЕНИЙ КОРОЛЕМ

Між летунами, що були недавно відзначені британським королем Юрієм VI в палаті Бакінгем був канадійський українець, сержент В. В. Бігорай з Редватер, Алберта.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ**ПОТРІБНО ВІНДОКЛИНЕРІВ**

Постійна праця, добра платня, багато овертайму. Голосіться до: AMERICAN CLEANING CO. 321 Willow Ave., Hoboken, N. J.

ПОТРІБНО молодого або старшого ЧОЛОВІКА до роботи на фермі. Такого, що вміє робити кінями, доїти корови і загальну фермерську роботу. Висоту платні подамо в листі, коли напишете до власника ферми, Пишіть: K. KISSEL Mallock Rd., Churchville, N. Y.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крови для подружого свідства.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуговування.
X & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

З „НАТАЛКОЮ ПОЛТАВКОЮ” І ПІСНЯМИ

Советська амбасада в Вашингтоні подає у своїм булетені про групу українських акторів з театру ім. І. Франка, що вернула до Москви з обїздки фронту. Директор театру розповів вражіння з боротьби з німцями і сказав таке: „Червоноармейці приймали нас з великим ентузіазмом і радо прислухувались до українських пісень. Їм дуже подобалась „Наталка Полтавка”, українська оперетка”.

МИРОН ЛИТВИН І СИН**УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ**

Обслуга щира і чесна

383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО**УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК**

заряджує погребами по ціні так низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ І ОКЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА**УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК**

Занимаєсь похоронами

В BRONX, BROOKLYN, NEW

YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОІ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN

FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646